

Рідна мова як засіб національного виховання у педагогічній спадщині І.І.Огієнка / Матер. доп. і повід. Всеукр. наук.-практ. конфер. 4-5 березня 1997. – Житомир, 1997. – С. 101.

Грибан Г. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент Житомирського державного
університету ім. І. Франка

Рідна мова як засіб національного виховання у педагогічній спадщині І. І. Огієнка

Відродження і розбудова національної системи освіти в суверенній Україні сьогодні виступає як пріоритетне завдання держави. Глибоке знання державної мови, культури, літератури рідного народу є одним із засобів дальшого зміцнення суверенітету держави, громадянського виховання підростаючого покоління, прилучення його до високих надбань народу, загальнонародних моральних цінностей. У цьому аспекті великої уваги заслуговує постать Івана Огієнка – одного з найвидатніших сподвижників українського відродження, людини енциклопедичних знань, праці й обов'язку. З його іменем пов'язана ідея національного відродження України. І. І. Огієнко намагався створити все необхідне для розвитку рідної мови, бо, вважав він, що «мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості». Перебуваючи на посаді міністра І. І. Огієнко 1919 року видав наказ про перехід всіх вищих та переважної більшості середніх і початкових шкіл на українську мову навчання.

Він був переконаний, що держава повинна піклуватися про те, щоб повнокровно працювала національна школа, бо лише в такий спосіб можна виховувати свідомих представників нації. Іван Огієнко зазначив, що "наша мова, українська, чарівна наша мова, всім світом вже признана за одну з найзвучніших, наймелодійних мов. Серед слов'янських мов наша мова найбагатша на лексику, найвиразніша на син тактику... Наша мова донесла

чистими силу старовини, і тому без знання нашої мови нема знання мов слав'янських". Він був впевнений, що "без доброго знання своєї літературної мови наша освіта буде неповна і незакінчена". І мову вважав одним з найважливіших засобів національного виховання. Складені ним підручники навчають не тільки грамотно писати рідною мовою, а й допомагають дітям збагнути сам процес життя мови, бо, ...мова – сила культури, а культура – сила народу". Рідна мова має власну вагу в національному рухові, її повинні ставити на перше почесне місце серед головних питань, бо "... поки живе мова, – зазначав І. Огієнко, – житиме й народ як національність. Не стане мови – не стане й національності: вона геть розпорушиться поміж дужчим народом...".

Іван Огієнко надавав великого значення виховним можливостям народних джерел і тому використовував у своїх підручниках ілюстративний матеріал: прислів'я, приказки, загадки, влучні вислови, легенди, колядки тощо. Цінним у його граматиці є те, що автор, навчаючи рідної мови, знайомить дітей з іменами Т. Шевченка, В. Самійленка, Б. Грінченка та інших, широко використовуючи їх слово. І. Огієнко рішуче застерігав учителів від підміни конкретних уявлень словесними. Він радив учителям давати дітям такі вправи, які збуджували б думки та "викликали вираз цієї думки в слові", і, "кожен урок вести так, щоб висновок приходив сам собою, і щоб мої висновки були дітям тільки на повторення". Видатний вчений, педагог, літератор, публіцист, громадський діяч,!. Огієнко приділяв особливу увагу використанню виховного і пізнавального потенціалу рідної мови і обґрунтував створену ним систему навчання.